

ACADEMICTALK

การดำเนินการของประเทศไทย ต่อกรณีการโยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติ ในมหาสมุทรอินเดียของชาวโรฮิงจา Thailand on Irregular Migration in the Indian Ocean

พล.ร.ต. เบลญญา บุญส่ง

ผู้อำนวยการสำนักปฏิบัติการ กรมยุทธการทหารเรือ

Rear Admiral Benya Boonsong

Directorate of Office of Execution and Control of Operations

E-mail: bainya.boonsong@gmail.com

บทคัดย่อ

การโยกย้ายถิ่นฐานในมหาสมุทรอินเดียของชาวโรฮิงจาเกิดขึ้นเนื่องมาจากการไม่ได้รับการยอมรับสถานะจากรัฐบาลเมียนมาและบังกลาเทศให้เป็นพลเมืองของตน ประกอบกับความยากลำบากในการดำรงชีวิตอยู่ภายในประเทศดังกล่าว และการแสวงหาประโยชน์ของกลุ่มขบวนการค้ามนุษย์ระหว่างประเทศ ทำให้ชาวโรฮิงจาจำนวนมากเดินทางโดยทางเรือลักลอบเข้าเมืองในประเทศต่าง ๆ เพื่อแสวงหาหนทางในการดำเนินชีวิตที่ดีกว่า ประเทศไทยถือเป็นจุดหมายแรกของชาวโรฮิงจาเหล่านั้นในการขึ้นฝั่งหลังรอนแรมในทะเลมาเป็นแรมเดือน ที่ผ่านมามีชาวโรฮิงจาจำนวนหลายพันคนเดินทางผ่านน่านน้ำไทยไปยังประเทศที่ 3 และมีบางส่วนลักลอบขึ้นฝั่งประเทศไทยเพื่อเดินทางต่อไปยังประเทศที่ 3 ทางบก บางส่วนก็ปักหลักหลบหนีทำงานอยู่ในประเทศไทย ซึ่งเหตุการณ์เหล่านี้ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยในหลายด้าน ทั้งด้านการเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจ และสังคมจิตวิทยา ถึงแม้ว่าที่ผ่านมามีประเทศไทยได้ดำเนินมาตรการต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหา แต่ดูเหมือนว่าเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ ส่วนต้นตอของปัญหาที่แท้จริงของจุดเริ่มต้นการโยกย้ายถิ่นฐานคือการไม่ยอมรับชาวโรฮิงจาของประเทศต้นทางอย่างเมียนมาและบังกลาเทศ ดังนั้น ประเทศไทยจึงยังต้องเผชิญกับปัญหาการโยกย้ายถิ่นฐานต่อไป ท่ามกลางการจับตามองของบรรดาองค์กรสากล เอ็นจีโอ ตลอดจนสื่อมวลชนทั้งภายในและภายนอกประเทศ ว่าประเทศไทยได้ปฏิบัติต่อผู้โยกย้ายถิ่นฐานตามหลักมนุษยธรรมหรือไม่ ผนวกกับสถานการณ์การค้ามนุษย์ที่เกิดขึ้นในไทยซึ่งมีเครือข่ายผู้มียุทธวิธีพลอยู่เบื้องหลัง เป็นการซ้ำเติมภาพพจน์ในแง่ลบต่อประเทศไทยมากขึ้นไปอีก การดำเนินการต่อผู้อพยพจึงเป็นเรื่องละเอียดอ่อน จำเป็นต้องกำหนดมาตรการรองรับที่เหมาะสม โดยในระยะสั้นนั้นควรบูรณาการการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมแก่ผู้โยกย้ายถิ่นฐานชาวโรฮิงจาให้เกิดความเป็นเอกภาพ ควบคู่ไปกับการกำหนดแนวทางการปฏิบัติต่อผู้โยกย้ายถิ่นฐานที่สมดุลและมีความสอดคล้องกัน ระหว่างผลประโยชน์ของชาติซึ่งได้รับผลกระทบในมิติต่าง ๆ กับกฎหมาย หลักการสากล และข้อตกลงต่าง ๆ ระหว่างประเทศ รวมทั้งการกำหนดรูปแบบในการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมแก่ผู้โยกย้ายถิ่นฐานให้เกิดประสิทธิภาพ นอกจากนี้ควรประสานความร่วมมือระหว่างชาติในการปราบปรามขบวนการค้ามนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับการโยกย้ายถิ่นฐานของชาวโรฮิงจาอย่างจริงจังและให้เกิดผลเป็นรูปธรรม สำหรับมาตรการในระยะยาวควรสนับสนุนให้เมียนมาและบังกลาเทศยอมรับชาวโรฮิงจาว่าเป็นพลเมืองของตน และแสวงหาความร่วมมือจากนานาชาติในการยอมรับผู้โยกย้ายถิ่นฐานที่ยังตกค้างอยู่ในประเทศไทยและต้องการเดินทางต่อไปยังประเทศที่ 3 ซึ่งจะช่วยให้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการโยกย้ายถิ่นฐานของชาวโรฮิงจาที่ประเทศไทยต้องแบกรับภาระอยู่ ณ ขณะนี้ลดน้อยลง และอาจสิ้นสุดลงในอนาคต หากมาตรการทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้นสามารถดำเนินการได้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การโยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติ, การค้ามนุษย์, ชาวโรฮิงจา, มหาสมุทรอินเดีย, เมียนมา

ABSTRACT

The Irregular Migration of “Rohingya” in the Indian Ocean is caused by the non-acceptance of Rohingya’s citizenships by the governments of Myanmar and Bangladesh. From the year 2010, hundreds of thousands of Rohingyas have migrated from Myanmar and Bangladesh to many countries, mostly to South East Asia such as Thailand, Malaysia and Indonesia. This is an irregular situation which brings a concern to the world community like the United Nations and also human rights organisations, especially the “countries of destination” which has the direct impact of this migration such as Thailand.

These articles addresses the background of the Rohingya problem, the current situation, the impact of migration to Thailand and proposes short term and long term measures to reduce the impact.

Keywords: Irregular Migration in the Indian Ocean, Human trafficking, Rohingya, Indian Ocean, Myanmar.

นับตั้งแต่ พ.ศ. 2541 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน ประเทศไทยต้องเผชิญกับปัญหาการโยกย้ายถิ่นฐานในมหาสมุทรอินเดียของชาวโรฮิงจาอย่างต่อเนื่อง โดยชาวโรฮิงจาที่ต้องการโยกย้ายถิ่นฐานได้ใช้เรือประมงขนาดเล็กเป็นพาหนะสำหรับเดินทางจากบังกลาเทศและเมียนมาเข้าสู่ประเทศไทยทางชายฝั่งทะเลอันดามันเพื่อเดินทางต่อไปยังประเทศที่ 3 ซึ่งการโยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติในลักษณะดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหาและผลกระทบต่อประเทศไทยในหลายมิติ และดูเหมือนว่าปัญหาเกี่ยวกับชาวโรฮิงจาดังกล่าว ซึ่งปัจจุบันมีจำนวนประมาณ 800,000-1,000,000 คน (จรัญ มะลูลีม: 2558) ยังไม่มีทีท่าว่าจะสิ้นสุดลงในระยะเวลานับปี และจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือและการสนับสนุนจากนานาชาติในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

การโยกย้ายถิ่นฐานในมหาสมุทรอินเดียของชาวโรฮิงจา

ความเป็นมาของการโยกย้ายถิ่นฐานในมหาสมุทรอินเดียของชาวโรฮิงจา

โรฮิงจาเป็นชนกลุ่มน้อยชาวมุสลิมที่มีถิ่นฐานอยู่ในรัฐยะไข่ (Rahkine) หรือในสมัยโบราณเรียกว่ารัฐอาระกัน (Arakan) ของเมียนมา ทั้งนี้ รัฐบาลเมียนมาและชาวยะไข่อ้างว่าโรฮิงจาเป็นชาวบังกลาเทศที่เข้ามาเมืองมาอย่างผิดกฎหมายในสมัยที่พม่าอยู่ภายใต้อาณานิคมของอังกฤษ ขณะที่ชาวโรฮิงจาเองก็ยืนยันว่าพวกตนเป็นคนพื้นเมืองของรัฐอาระกัน โดยมีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ระบุว่าอาศัยอยู่ในพื้นที่ดังกล่าวมาแล้วเป็นเวลานานนับพันปี ซึ่งเหตุผลดังกล่าวเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ชาวโรฮิงจาเหล่านั้นต้อง

ประสบกับความยากลำบากมาจนถึงทุกวันนี้ โดยรัฐบาลพม่าไม่ยอมรับให้ชาวโรฮิงจาเป็นหนึ่งในชาติพันธุ์ 135 กลุ่มของพม่า และในบางยุคสมัยได้มีนโยบายผลักดันชาวโรฮิงจาออกนอกประเทศ (การุณ อิศระชน, 2555: 94 อ้างถึงในสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร 2558: 2) โดยเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดการโยกย้ายถิ่นของชาวโรฮิงจาเกิดขึ้นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2505 ภายหลังการทำรัฐประหารของนายพลเนวิน ที่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญใหม่ และเปลี่ยนชื่อรัฐอาระกันเป็นรัฐยะไข่ รวมทั้งการตั้งรัฐบาลสังคมนิยมพม่าและการประกาศใช้นโยบายวิถิพม่าสู่สังคมนิยม นำไปสู่การสร้างความรู้สึกชาตินิยมพม่า-พุทธ ทำให้เกิดการปมแหวะความเกลียดชังกลุ่มชาติพันธุ์ที่แตกต่างไปจากชาวพม่า โดยเฉพาะชาวโรฮิงจาที่นับถือศาสนาอิสลาม โดยรัฐบาลทหารพม่าได้ปฏิเสธการให้สถานะพลเมืองแก่ชาวโรฮิงจา และได้ออกมาตรการจำกัดเสรีภาพแก่ชาวโรฮิงจา รวมทั้งมีความพยายามที่จะขับไล่คนกลุ่มนี้ออกจากประเทศด้วยวิธีการต่าง ๆ ต่อมาในปี พ.ศ. 2512 รัฐบาลทหารพม่าได้ออกปฏิบัติการที่เรียกว่า Nagamin (Operation Dragon King) โดยการสำรวจสำมะโนประชากร ออกบัตรประจำตัวประชาชน คัดแยกคนที่ถือว่าเป็นชาวต่างดาวออกจากพลเมืองพม่า มีการคัดกรองคนที่เข้ามาในประเทศอย่างผิดกฎหมาย ซึ่งปฏิบัติการดังกล่าวนำไปสู่กระแสการต่อต้านชาวโรฮิงจาที่นับถือศาสนาอิสลาม และการปะทุเหตุการณ์ความรุนแรงทำให้เกิดการฆ่า ช่มชืด ทำลายหมู่บ้าน สถานประกอบพิธีทางศาสนา (มัสยิดและสุเหร่า) อย่างกว้างขวาง รวมทั้งมีการยึดครองที่ดินของชาวโรฮิงจา ปฏิบัติการดังกล่าวทำให้ชาวโรฮิงจาจำนวนมากได้รับความเดือดร้อน และเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ชาวโรฮิงจาจำนวน 200,000

คน ต้องอพยพหนีการจลาจลและการปราบปรามของรัฐบาลพม่าข้ามพรมแดนไปยังประเทศบังกลาเทศ และอาศัยอยู่ในฐานะผู้ลี้ภัยที่มีความเป็นอยู่อย่างยากลำบากในค่ายอพยพที่เมืองค็อกซ์บาซาร์ (Cox's Bazar) และต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2522 รัฐบาลทหารพม่าและบังกลาเทศร่วมกันแก้ปัญหาผู้ลี้ภัยชาวโรฮิงจาด้วยการเปิดค่ายผู้อพยพบริเวณชายแดนพม่า-บังกลาเทศ ซึ่งมีชาวโรฮิงจาเดินทางเข้ามาอยู่ในค่ายผู้อพยพดังกล่าวประมาณ 300,000 คน ทั้งนี้ การที่ชาวโรฮิงจาถูกแยกออกจากชนกลุ่มน้อยจำนวน 135 กลุ่มที่ถือว่าเป็นพลเมืองพม่า ส่งผลให้ชาวโรฮิงจากลายเป็นคนไร้สัญชาติ ไม่มีสิทธิเสรีภาพดังเช่นพลเมืองพม่า และต้องอยู่ในพม่าอย่างผิดกฎหมาย โดยตกอยู่ในสภาพคนไร้รัฐ เป็นเพียงผู้มีสิทธิอาศัยชั่วคราวและรอคอยการผลักดันออกนอกประเทศ รวมทั้งถูกปฏิเสธสิทธิขั้นพื้นฐานและการเข้าถึงสิทธิทางการศึกษาและเสรีภาพอื่น ๆ รวมถึงถูกจำกัดการเคลื่อนไหวเพื่ออิสรภาพ การถูกกดขี่บังคับใช้แรงงาน การข่มขู่ ริดไถ การเก็บภาษีที่ไม่เป็นธรรม และการถูกยึดที่ดินทำกิน การถูกจำกัดสิทธิในการแต่งงานและการมีบุตร มีการทำลายมัสยิด สุเหร่า โรงเรียนสอนศาสนา ตลอดจนการทำลายล้างบ้านเรือน การสังหาร ทารุณกรรม และการข่มขืน ต่อมารัฐบาลทหารพม่าได้ประกาศยกเลิกค่ายผู้อพยพชาวโรฮิงจาทั้งหมด ชาวโรฮิงจาส่วนใหญ่จึงอพยพหลบหนีไปยังประเทศต่าง ๆ ได้แก่ บังกลาเทศ ปากีสถาน ซาอุดีอาระเบีย มาเลเซีย และไทย โดยยังคงมีบางส่วนที่ตกค้างอาศัยอยู่ตามค่ายผู้ลี้ภัยตามแนวชายแดน หลังจากนั้นเมื่อปี พ.ศ. 2535 ชาวโรฮิงจาจำนวน 15,000 คน ได้หลบหนีการปราบปรามของรัฐบาลทหารพม่าที่มีต่อกลุ่มต่อต้านรัฐบาลและชนกลุ่มน้อย โดยเดินทางทางเรือไปอาศัยและทำงานในประเทศมาเลเซีย ส่วนชาวโรฮิงจาจำนวนมากกว่า 250,000 คน ได้อพยพเข้าไปในบังกลาเทศ ซึ่งส่วนหนึ่งได้เข้าไปพักอาศัยอยู่ในค่ายผู้ลี้ภัย แต่ส่วนใหญ่อาศัยในที่พักพิงใกล้ค่ายผู้ลี้ภัยใน

เมืองค็อกซ์บาซาร์ และจำนวนหนึ่งอาศัยปะปนอยู่กับชุมชนชาวบังกลาเทศ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากบังกลาเทศมีประชากรหนาแน่นและอยู่ในสถานะยากจน จึงทำให้ชาวโรฮิงจาเหล่านี้ถูกมองว่าเป็นภาระและไม่ได้รับการยอมรับให้เป็นพลเมือง รวมทั้งการถูกปฏิเสธจากรัฐบาลบังกลาเทศ และการเข้าถึงความช่วยเหลือจากสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR) ในปี พ.ศ. 2541 จากสภาพการกดขี่และบีบบังคับของรัฐบาลทหารพม่า ตลอดจนการปล่อยข่าวเกี่ยวกับช่องทางในการทำงานและสภาพการดำรงชีวิตที่ดีกว่าในศูนย์อพยพที่เมืองค็อกซ์บาซาร์ ส่งผลให้ชาวโรฮิงจาเริ่มอพยพหลบหนีออกจากศูนย์อพยพมาขึ้นฝั่งไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปี พ.ศ. 2555 ซึ่งเกิดเหตุปะทะกันระหว่างชาวพุทธและชาวมุสลิมในรัฐยะไข่ที่นำไปสู่ความขัดแย้งอย่างรุนแรงในลักษณะการกีดกันทางชนชาติระหว่างชาวพุทธกับชาวมุสลิมโรฮิงจา ส่งผลให้ชาวโรฮิงจาจากกว่า 150,000 คน ต้องอพยพโยกย้ายถิ่นฐานด้วยการล่องเรือลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย โดยมีเส้นทางอพยพไปทางตะวันตกยังประเทศในตะวันออกกลาง และเข้าสู่ประเทศเพื่อนบ้านอย่างประเทศไทยและมาเลเซีย ทั้งนี้ ข้อมูลจากสมาคมชาวโรฮิงจาระบุว่าในปี พ.ศ. 2558 มีผู้โยกย้ายถิ่นฐานชาวโรฮิงจาทั่วโลกทั้งในและนอกค่ายผู้อพยพหลายประเทศในหลายทวีป ได้แก่ ซาอุดีอาระเบีย จำนวน 400,000 คน บังกลาเทศ จำนวน 300,000 คน ปากีสถาน จำนวน 200,000 คน ประเทศไทย จำนวน 100,000 คน มาเลเซีย จำนวน 40,000 คน อินเดีย จำนวน 30,000 คน อินโดนีเซีย จำนวน 1,200 คน แคนาดาและสหรัฐอเมริกา จำนวน 1,000 คน นอกจากนี้ได้มีการประมาณการว่ายังมีชาวโรฮิงจาในประเทศเมียนมาซึ่งเป็นต้นทางในการโยกย้ายถิ่นฐานอีกประมาณ 800,000-1,500,000 คน (ทีมข่าวอิศรา: 2558 อ้างถึงในสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร 2558: 8) และได้มีการปล่อยข่าวในหมู่ชาวโรฮิงจาที่อยู่ในเมือง

คือกษัตริย์สามารถทำงานในประเทศไทยและประเทศมาเลเซียจะทำให้ทำกิน ทำให้มีการลักลอบเข้าประเทศดังกล่าวมากขึ้น (เจษฎา มีบุญลือ และปิยะนุช ปีบัว: 2556 อ้างถึงในสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร 2558: 9)

ลักษณะการโยกย้ายถิ่นฐานของชาวโรฮิงจาเข้าสู่ประเทศไทย

การอพยพเข้าสู่ประเทศไทยของชาวโรฮิงจานั้น นอกจากใช้เส้นทางทางบกด้านพรมแดน อ.แม่สอด จ.ตากแล้ว ยังลักลอบเข้าสู่ประเทศไทยทางทะเลอีกด้วย ซึ่งโดยปกติการเดินทางมักจะกระทำระหว่างเดือน พฤศจิกายนถึงเมษายนของทุกปี เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่มีมหาสมุทรอินเดียและทะเลอันดามันมีสภาพคลื่นลมสงบ โดยจะใช้เวลาเดินทางประมาณ 15 วัน ระยะทางประมาณ 780 ไมล์ทะเล หรือประมาณ 1,400 กิโลเมตร ทั้งนี้ จากสถิติพบว่าในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (ระหว่างปี พ.ศ. 2553-2557) มีการจับกุมผู้ลักลอบเข้าเมืองทางทะเลโดยผิดกฎหมายที่เป็นชาวโรฮิงจาได้ถึง 9,957 คน โดยในระยะแรกชาวโรฮิงจาได้รวมกลุ่มกันจัดหาเรือประมงขนาดเล็กที่อยู่ในสภาพเก่าเพื่อใช้เป็นพาหนะในการเดินทาง ด้วยการอาศัยแผนที่และเข็มทิศ เส้นทางแรกออกเดินทางจากชายแดนจังหวัดค็อกซ์บาซาร์ ประเทศบังกลาเทศ อ้อมหมู่เกาะอันดามันไปทางใต้ใกล้หมู่เกาะนิโคบาร์ เลาะเลียบชายฝั่งทะเลอันดามันของไทยแล้วพยายามเข้าสู่ประเทศไทยบริเวณชายฝั่ง จ.ระนองและพังงา ส่วนอีกเส้นทางออกจากชายแดน อ.มอญจ.ชิตด้วย รัฐอาระกันของพม่า เดินทางผ่าน่านน้ำพม่า เกาะโกโก้ ปากแม่น้ำอิระวดี เลียบชายฝั่งตะนาวศรีและรัฐมอญ ก่อนจะเข้าน่านน้ำไทยในเขต จ.ระนองและพังงาเช่นเดียวกัน ทั้งนี้ เส้นทางหลังจะใกล้ฝั่งและใช้เวลาเดินทางสั้นกว่า แต่มีความเสี่ยงในการถูกตรวจพบโดยเรือของทางการพม่า หากทหารเรือพม่าตรวจพบจะได้รับความช่วยเหลือด้าน

อาหารและน้ำดื่ม และชี้เส้นทางเดินทางโดยไม่ยอมให้ขึ้นฝั่งพม่า ทั้งนี้ ชาวโรฮิงจาเหล่านั้นมีความต้องการจะเดินทางไปยังประเทศมาเลเซียและอินโดนีเซียมากที่สุด แต่หากมีปัญหาไม่สามารถเดินทางต่อได้ก็จะขึ้นฝั่งในประเทศไทยและค่อยลักลอบเข้าประเทศมาเลเซียทางบกต่อไป (ศิววงศ์ สุขทวี, 2557) อย่างไรก็ตาม ในระยะหลัง เนื่องจากมีชาวโรฮิงจาที่ต้องการอพยพและย้ายถิ่นเพื่อมาหางานทำมากขึ้นในลักษณะทวิคูณ ทำให้เกิดขบวนการลักลอบนำพากลุ่มคนเหล่านี้เข้าไทยและมาเลเซีย โดยมีการเรียกเก็บเงินคนละ 20,000-50,000 จี๊ด (ประมาณ 1,000 บาท) เพื่อจัดซื้อเรือพร้อมอาหารและน้ำดื่มในระหว่างการเดินทาง ส่วนเครือข่ายขบวนการจะได้รับผลประโยชน์จากการขายชาวโรฮิงจาให้กับนายจ้างปลายทางในประเทศเพื่อนบ้านของไทย โดยจะมีราคาระหว่าง 50,000-100,000 บาทต่อคน อายุระหว่าง 12-25 ปี ลักษณะดังกล่าวเข้าข่ายการค้ามนุษย์ (สถาบันอิศรา: 2552 อ้างถึงในสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร 2558)

การดำเนินการของประเทศไทยที่มีต่อผู้โยกย้ายถิ่นฐานชาวโรฮิงจา

1. การดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 นั้น การเข้าเมืองของชาวโรฮิงจาไม่ว่าจะล่องเรือมาเอง หรือมาด้วยวิธีใด หากไม่ได้เข้ามาตามช่องการตรวจคนเข้าเมืองอย่างถูกต้องแล้วถือเป็นคนเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ซึ่งทางการของไทยมีอำนาจดำเนินคดีเพื่อเอาผิดตามกฎหมาย หรือในทางปฏิบัติเจ้าหน้าที่อาจเลือกส่งตัวกลับออกไปนอกประเทศ ซึ่งเป็นวิธีที่ง่ายและประหยัดกว่า หรือจะเลือกดำเนินคดีก่อนแล้วค่อยส่งกลับทีหลังก็ได้ ในขณะเดียวกันในกรณีของชาวโรฮิงจาได้มีการเรียกร้องให้นำพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 มาบังคับใช้ด้วย เพราะเห็นว่าเป็นกรณีที่เข้าข่ายการค้ามนุษย์ โดยพระราชบัญญัติ

ดังกล่าวเป็นกฎหมายในการดำเนินคดีต่อผู้กระทำความผิดและการช่วยเหลือคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ มีหลักว่า “ให้รัฐไทยมีหน้าที่ต้องช่วยเหลือดูแลผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์เป็นพิเศษ โดยต้องจัดหาอาหาร ที่พัก การรักษาพยาบาลให้อย่างเหมาะสม ต้องจัดให้ผู้เสียหายมีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนจากนายจ้างที่หลอกมา จัดการส่งกลับภูมิลำเนาเดิม โดยคำนึงถึงความแตกต่างทางเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม และรับฟังความคิดเห็นของผู้เสียหายเป็นหลัก” หากใช้กฎหมายค้ามนุษย์ในกรณีชาวโรฮิงจาที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยโดยถูกนายหน้าหลอกลวง หรือบังคับขู่เข็ญ โดยทำเป็นขบวนการค้ามนุษย์ จะส่งผลที่แตกต่างออกไป เนื่องจากชาวโรฮิงจาเหล่านั้นไม่ได้มีฐานะเป็นผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย แต่จะกลายเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์แทน เนื่องจากเรื่องการค้ามนุษย์เป็นอาชญากรรมข้ามชาติที่ร้ายแรง กฎหมายเรื่องการค้ามนุษย์มีบทบาทสำคัญมากในการดูแลและปฏิบัติต่อบุคคลที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย หากเข้าข่ายเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์แล้วต้องได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างไป กล่าวคือ เป็นไปในเชิงคุ้มครองดูแลมากกว่าการป้องกันและปราบปราม นอกจากนั้นตามกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องคือ อนุสัญญาว่าด้วยสถานภาพผู้ลี้ภัย พ.ศ. 2494 (The 1951 Convention Relating to the Status of Refugees) ซึ่งรัฐที่ลงนามเข้าเป็นภาคีของอนุสัญญามีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามอนุสัญญาคือ หากมีบุคคลใดก็ตามที่เข้ามาในอาณาเขตของรัฐและร้องขอสถานะผู้ลี้ภัย รัฐมีหน้าที่ต้องดำเนินการตรวจสอบสถานะจะส่งตัวกลับหรือส่งตัวออกไปนอกประเทศไม่ได้ และไม่ถือว่าบุคคลนั้นมีความผิดฐานเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย โดยหากตรวจสอบแล้วพบว่าบุคคลนั้นมีความกลัวอันมีมูลว่าจะได้รับภัยประหัตประหารอันเกิดจากสาเหตุ 5 ประการ ได้แก่ เชื้อชาติ ศาสนา สัญชาติ สมาชิกในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งทางสังคม หรือความคิดเห็นทางการเมือง และบุคคลนั้นไม่สามารถหรือไม่

สมัครใจที่จะรับความคุ้มครองจากรัฐแห่งสัญชาติของตนเนื่องจากความกลัวดังกล่าวจะถือว่าบุคคลดังกล่าวมีสถานะเป็นผู้ลี้ภัยไม่ใช่ผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย รัฐจะดำเนินคดีอาชญากรรมนี้ไม่ได้ และจะส่งกลับประเทศภูมิลำเนาเดิมไม่ได้ เว้นแต่เป็นความสมัครใจของผู้ลี้ภัยเอง สิ่งที่รัฐต้องปฏิบัติกับบุคคลนั้นคือ รับไว้เป็นพลเมืองของรัฐนั้น หรือส่งตัวไปยังประเทศที่ 3 เพื่อเป็นพลเมืองของประเทศดังกล่าว ทั้งนี้ ประเทศไทยยังไม่ได้มีการลงนามเข้าร่วมในอนุสัญญาดังกล่าว จึงไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามหลักการที่กำหนดไว้ในอนุสัญญา อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติได้ใช้วิธีการอื่น ๆ ด้วยเหตุผลด้านมนุษยธรรมแก่ชาวโรฮิงจา โดยที่ผ่านมานั้นประเทศไทยได้ดำเนินการต่อผู้โยกย้ายถิ่นฐานชาวโรฮิงจาโดยคำนึงถึงหลักมนุษยธรรมควบคู่กับหลักสิทธิมนุษยชนและพันธกรณีระหว่างประเทศ โดยสอดคล้องกับหลักกฎหมายของประเทศไทยด้วย ซึ่งเป็นแนวทางปฏิบัติที่ทุกประเทศยึดถืออยู่ โดยการดำเนินการเมื่อตรวจพบเรือของผู้โยกย้ายถิ่นฐานในน่านน้ำไทยนั้น หากผู้โยกย้ายถิ่นฐานมีความประสงค์จะเดินทางไปยังประเทศที่ 3 ก็จะทำนายความสะดวกและให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมตามความเหมาะสม แต่หากผู้โยกย้ายถิ่นฐานมีความประสงค์ขึ้นฝั่งที่ประเทศไทยก็ถือเป็นผู้หลบหนีเข้าเมืองที่ต้องถูกดำเนินการตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ต่อไป ซึ่งจะถูกส่งตัวกลับทางพรมแดนไทย-เมียนมา อย่างไรก็ตาม เมื่อชาวโรฮิงจาเหล่านั้นถูกส่งตัวกลับก็จะพยายามหลบหนีและหาโอกาสเดินทางกลับเข้ามาอีกในที่สุด ทำให้มีชื่อเรียกร่องด้านมนุษยธรรมว่าประเทศไทยไม่ควรเร่งผลักดันออกนอกประเทศ หรือส่งตัวไปยังเมียนมา โดยที่ผ่านมาชาวโรฮิงจาได้มีการเรียกร้องสิทธิด้านมนุษยชนในประเทศไทย โดยขอให้รัฐบาลช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ อาทิ การขอไม่ให้ส่งตัวชาวโรฮิงจาที่ถูกจับกลับไปยังเมียนมา โดยขอให้จัดสถานที่สำหรับการดูแลชาวโรฮิงจารวมไว้ในที่เดียวกันเพื่อความเป็นอิสระ

และสะดวกต่อการประกอบศาสนกิจ การขอไม่ให้ควบคุมตัวในห้องขัง การขอให้ประสานกับองค์การสหประชาชาติในการรับรองสถานะเป็นผู้ลี้ภัยที่ถูกต้องตามกฎหมายเพื่อให้อยู่ในประเทศไทยได้ก่อนที่ถูกผลักดันไปยังประเทศที่ 3 รวมทั้งขอให้อาเซียนและนานาชาติกดดันเมียนมาให้ปฏิรูปการเมืองและปฏิบัติต่อชาวโรฮิงจาด้วยหลักมนุษยธรรม และหากเมียนมาไม่ยินยอมปฏิบัติตามขอให้จัดกองกำลังนานาชาติเข้าไปคุ้มครองดูแลชาวโรฮิงจาในเมียนมาเพื่อความปลอดภัย ซึ่งปัญหาดังกล่าวนับว่าเป็นเรื่องละเอียดอ่อนทางการเมืองระหว่างประเทศ ศาสนา และหลักสิทธิมนุษยชน เนื่องจากหากถูกส่งกลับชาวโรฮิงจาเหล่านั้นจะได้รับอันตราย ประเทศไทยก็จะถูกมองในแง่ลบและถูกต่อต้านจากองค์การต่าง ๆ ในขณะเดียวกันหากประเทศไทยไม่สามารถผลักดันชาวโรฮิงจาไปยังประเทศที่ 3 และสกัดกั้นกลุ่มใหม่ ๆ ที่จะเข้ามาได้ ก็จะทำให้ชาวโรฮิงจาที่เหลือนอยู่พยายามลักลอบเข้าสู่ประเทศไทยมากยิ่งขึ้น ประเทศไทยจึงต้องประสานความร่วมมือกับกลุ่มประเทศอาเซียน บังกลาเทศ อินเดีย และประเทศเพื่อนบ้านที่เป็นต้นตอของปัญหา โดยเฉพาะเมียนมา มาเลเซีย และอินโดนีเซีย เพื่อหาแนวทางการแก้ปัญหาร่วมกัน (ผู้จัดการรายวัน, 2556 อ้างถึงในสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร 2558: 14)

2. ในปี พ.ศ. 2558 ปัญหาด้านมนุษยธรรมที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสิทธิมนุษยชนของการโยกย้ายถิ่นฐานของชาวโรฮิงจาเริ่มปรากฏชัดเจนขึ้น สถานการณ์การลักลอบหลบหนีเข้าเมืองของชาวโรฮิงจามีมากขึ้น โดยผู้อพยพจำนวนหนึ่งเป็นเด็กและสตรี จากเดิมที่มีเพียงเพศชาย ซึ่งประเทศไทยได้ให้ความช่วยเหลือตามอัธยาศัยภายใต้หลักมนุษยธรรม แต่ปัญหาวิกฤตการณ์ด้านมนุษยธรรมได้ปรากฏขึ้น เมื่อประเทศต่าง ๆ ปฏิเสธในการรับเรือที่มีผู้โยกย้ายถิ่นฐานขึ้นฝั่งในประเทศของตน ซึ่งนำไปสู่การประชุมฉุกเฉิน 3 ฝ่าย ของรัฐมนตรี

ว่าการกระทรวงการต่างประเทศของไทย มาเลเซีย และอินโดนีเซีย เมื่อ 20 พฤษภาคม 2558 เพื่อหาทางแก้ไขปัญหามหาโยกย้ายถิ่นฐานที่ยังลอยเรืออยู่ในทะเลประมาณ 7,000 คน จนได้ข้อสรุปว่า ประเทศมาเลเซียและอินโดนีเซียจะไม่ผลักดันเรือที่มีโยกย้ายถิ่นฐานเหล่านั้นและจะนำผู้โยกย้ายถิ่นฐานขึ้นฝั่งไปอาศัยอยู่ในศูนย์พักพิงชั่วคราวในทั้งสองประเทศ ก่อนที่จะเข้าสู่กระบวนการคัดกรองเพื่อหาที่อยู่ใหม่หรือส่งกลับไปยังประเทศต้นทางภายใน 1 ปี โดยมีเงื่อนไขว่าประชาคมโลกต้องรับผิดชอบให้ความช่วยเหลือมาเลเซีย อินโดนีเซีย และไทย โดยเฉพาะในเรื่องเงินทุนสำหรับการจัดตั้งศูนย์พักพิงชั่วคราว รวมทั้งค่าสิ่งของในการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมต่าง ๆ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าว นับเป็นก้าวแรกในการแก้ปัญหาวิกฤตผู้โยกย้ายถิ่นฐานชาวโรฮิงจา หลังจากเกิดเหตุการณ์หลายชาติในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ผลักดันเรือของผู้โยกย้ายถิ่นฐานไม่ให้ขึ้นฝั่ง จนถูกกระแสน้ำพัดและถูกองค์กรสิทธิมนุษยชนทั่วโลกตำหนิอย่างรุนแรง (ทีมข่าวอิศรา, 2558 อ้างถึงในสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร 2558: 15) ซึ่งหลังจากการประชุม 3 ฝ่ายดังกล่าวได้มีการประชุมว่าด้วยการโยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติในมหาสมุทรอินเดียขึ้นที่ประเทศไทย เมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม 2558 มีตัวแทนจาก 17 ประเทศเข้าร่วมประชุม และมีประเทศและองค์กรระหว่างประเทศเข้าร่วมสังเกตการณ์อีกจำนวนหนึ่ง โดยการประชุมดังกล่าวเป็นการระดมความคิดเห็นเพื่อแก้ไขปัญหาชาวโรฮิงจา ผลจากการประชุมได้มีการกำหนดมาตรการต่าง ๆ ขึ้นมารองรับ ทั้งมาตรการชั่วคราวและมาตรการระยะยาว ได้แก่ มาตรการเร่งด่วนเพื่อช่วยเหลือชีวิตผู้โยกย้ายถิ่นฐานที่ตกค้างอยู่ในทะเล การจัดตั้งฐานปฏิบัติการลอยน้ำ (Floating Platform) เพื่อช่วยเหลือผู้อพยพทางทะเล ตลอดจนการคัดกรองเพื่อส่งต่อไปยังประเทศมาเลเซียและอินโดนีเซีย มาตรการในระยะยาว เป็นการหาแนวทางแก้ปัญหาในระยะยาว

ของการย้ายถิ่นฐานจากบ้านเกิด โดยเน้นเรื่องการแก้ปัญหาการค้ามนุษย์ การป้องกันการอพยพแบบไม่ปกติ การลักลอบและการค้ามนุษย์แบบครบวงจร การหาวิธีแก้ปัญหาที่ประเทศต้นทาง โดยเฉพาะเมียนมาและบังกลาเทศ โดยเน้นย้ำว่าทุกประเทศต้องใช้หลักการร่วมแบ่งปันภาระระหว่างประเทศ (International Burden Sharing) และไม่จุดประเด็นที่จะให้เกิดความขัดแย้งกับประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาค นอกจากนั้นในการประชุมดังกล่าวได้มีการสนับสนุนด้านการเงินและความช่วยเหลือด้านเทคนิคจากชาติต่าง ๆ รวมทั้งการอนุมัติให้สหรัฐอเมริกาใช้เครื่องบินร่วมปฏิบัติการในน่านน้ำและน่านฟ้าของไทยเพื่อช่วยเหลือผู้โยกย้ายถิ่นฐานด้วย (กระทรวงการต่างประเทศ: 2558)

3. เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2558 รัฐบาลไทยกระทรวงกลาโหมได้สั่งการให้กองทัพไทยจัดตั้งศูนย์อำนวยการลาดตระเวนและช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมผู้โยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติในมหาสมุทรอินเดีย หรือ คอ.ยฐ. ขึ้น โดยมีผู้บัญชาการทหารสูงสุดเป็นผู้อำนวยการ คอ.ยฐ. มีหน้าที่ในการควบคุมการลาดตระเวนและช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมแก่ผู้โยกย้ายถิ่นฐานในมหาสมุทรอินเดีย รวมทั้งควบคุมการปฏิบัติต่อกำลังทหารมิตรประเทศกรณีที่มีเรือขอเข้ามาปฏิบัติการในพื้นที่ของประเทศไทย ภายใต้ คอ.ยฐ. ประกอบด้วย ศูนย์อำนวยการลาดตระเวนและช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมผู้โยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติในมหาสมุทรอินเดียของ 3 เหล่าทัพ ได้แก่ กองทัพบก หรือ คอ.ยฐ.ทบ. ศูนย์อำนวยการลาดตระเวนและช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมผู้โยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติในมหาสมุทรอินเดีย กองทัพอากาศ คอ.ยฐ.ทอ. ในการปฏิบัติ คอ.ยฐ. ของเหล่าทัพต่าง ๆ ได้มีการจัดกำลังลาดตระเวนภายในพื้นที่ของประเทศไทยด้านทะเลอันดามันทั้งในทะเลและชายฝั่ง พร้อมจัดตั้ง

ฐานปฏิบัติการลอยน้ำขึ้นในทะเลอันดามันเพื่อค้นหาและช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมผู้โยกย้ายถิ่นฐานที่ตรวจพบ ซึ่งในส่วนของ คอ.ยฐ.ทอ. ได้จัดเรือจำนวน 7 ลำลาดตระเวนและเป็นฐานปฏิบัติการลอยน้ำ เครื่องบินลาดตระเวนจำนวน 2 เครื่อง และเฮลิคอปเตอร์จำนวน 4 เครื่อง ปฏิบัติการร่วมกับอากาศยานที่จัดจาก คอ.ยฐ.ทอ. อีกจำนวนหนึ่ง (กองทัพไทยตั้ง 3 เหล่าทัพตั้ง คอ.ยฐ.ร่วมปฏิบัติการช่วยเหลือผู้อพยพชาวโรฮิงจา, ASTV ผู้จัดการออนไลน์: 2558) ส่วน คอ.ยฐ.ทบ. นั้นรับผิดชอบการลาดตระเวน การจัดตั้งจุดตรวจ จุดสกัด ในพื้นที่รับผิดชอบทางบกด้านทะเลอันดามัน เพื่อตรวจสอบและช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมแก่ผู้โยกย้ายถิ่นฐานกรณีที่มีการตรวจพบ โดยเป็นบูรณาการร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ภายใต้โครงสร้างของ กอ.รมน. (กองทัพบกจัดตั้ง คอ.ยฐ.ทบ. แก้ปัญหาผู้โยกย้ายถิ่นฐานไม่ปกติ, สำนักข่าวไทย: 2558) อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่เริ่มมีการปฏิบัติจนถึงเดือนตุลาคม 2558 ยังไม่พบเรือผู้โยกย้ายถิ่นฐานแต่อย่างใด ซึ่งสาเหตุสำคัญอาจเนื่องมาจากในห้วงเวลาดังกล่าวได้มีการปราบปรามขบวนการค้ามนุษย์โรฮิงจาที่มีเครือข่ายอยู่ทั้งในเมียนมา ไทย และมาเลเซีย โดยจับกุมผู้ที่อยู่ในขบวนการได้หลายราย ทำให้การโยกย้ายถิ่นฐานที่เกิดจากขบวนการดังกล่าวต้องหยุดชะงักลง ประกอบกับคลื่นลมในทะเลอันดามันช่วงเดือนกันยายนจนถึงธันวาคมมีกำลังแรงจึงเป็นอุปสรรคต่อผู้โยกย้ายถิ่นฐานในการเดินทางโดยเรือขนาดเล็ก โดยคาดว่าผู้โยกย้ายถิ่นฐานจะเริ่มเดินทางอีกครั้งหนึ่งเมื่อเข้าสู่ฤดูมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งคลื่นลมในทะเลอันดามันจะสงบ ทั้งนี้ คอ.ยฐ. ของเหล่าทัพต่าง ๆ ยังคงจัดกำลังปฏิบัติการลาดตระเวนในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะช่วงคลื่นลมในทะเลที่เริ่มสงบ อีกครั้งในเดือนธันวาคม 2558 ซึ่งจากข้อมูลที่ได้รับผู้โยกย้ายถิ่นฐานมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเดินทาง โดยจะเดินทางเป็นกลุ่มย่อยเลือกเส้นทางใกล้ฝั่งขึ้นบกตามเกาะต่าง ๆ เพื่อพักพิงชั่วคราว และหาทางเดินทางต่อไปเมื่อมีโอกาส

ผลกระทบจากการโยกย้ายถิ่นฐาน ของชาวโรฮิงจาเข้ามาในประเทศไทย

การโยกย้ายถิ่นฐานในมหาสมุทรอินเดียของชาวโรฮิงจาที่เดินทางผ่านน่านน้ำไทย หรือเข้ามาในประเทศไทยได้ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยในหลายด้าน ได้แก่

1. ผลกระทบด้านความมั่นคง ชาวโรฮิงจาบางส่วนที่ลักลอบเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลานานมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับกลุ่มผิดกฎหมาย รวมทั้งอาชญากรรมข้ามชาติในลักษณะต่าง ๆ อาทิ การปลอมแปลงเอกสารสำคัญ การค้ามนุษย์ การค้าสิ่งผิดกฎหมาย ยาเสพติด อาวุธสงคราม รวมทั้งการตั้งตัวเป็นผู้มีอิทธิพลเรียกเก็บค่าคุ้มครองจากผู้ลักลอบหลบหนีเข้าเมือง นอกจากนี้ยังเกิดขบวนการนำพาชาวโรฮิงจาจากเมียนมาเข้าไทย และจากไทยไปยังมาเลเซีย หรือประเทศมุสลิมอื่น ๆ ยิ่งไปกว่านั้นชาวโรฮิงจาบางส่วนที่เข้าร่วมกับกลุ่มมุสลิมหัวรุนแรงในบังกลาเทศมีความเชื่อมโยงกับกลุ่มก่อการร้ายสากล ซึ่งอาจส่งผลกระทบหากกลุ่มบุคคลดังกล่าวใช้ประเทศไทยเป็นฐานปฏิบัติการ หรือปฏิบัติการในประเทศไทย

2. ผลกระทบด้านการเมืองระหว่างประเทศ ประเทศไทยต้องเผชิญกับความเสี่ยงที่จะเกิดความขัดแย้งกับประเทศเพื่อนบ้านที่เป็นต้นทางของการโยกย้ายถิ่นฐานอย่างบังกลาเทศและเมียนมา ประเทศปลายทางอย่างมาเลเซียและอินโดนีเซียในการใช้มาตรการที่เกี่ยวข้องกับการโยกย้ายถิ่นฐานของชาวโรฮิงจา ซึ่งบางครั้งอาจขัดกับแนวทางที่ประเทศเหล่านั้นดำเนินการอยู่ โดยเฉพาะมาตรการในการรับและช่วยเหลือผู้โยกย้ายถิ่นฐาน รวมทั้งการถูกกดดันจากประเทศอื่น ๆ รวมถึงองค์กรที่เข้ามามีบทบาทในเรื่องดังกล่าว เช่น สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป หรือสหประชาชาติ เป็นต้น ตลอดจนภาพลักษณ์ของประเทศไทยที่อาจได้รับผลกระทบจากมาตรการต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องปฏิบัติต่อผู้โยกย้ายถิ่นฐาน ทั้งขณะตรวจ

พบในทะเลและบนฝั่ง (พ.อ.หญิง เจษฎา มีบุญลือ, ร.ท.หญิง ดร.ปิยะนุช ปิ๋ว, 2556) นอกจากนั้นการจัดตั้งกลุ่ม Burmese Rohingya Association in Thailand (BRAT) เคลื่อนไหวในประเทศไทยเพื่อเรียกร้องสิทธิให้แก่ชาวโรฮิงจา โดยการใช้เว็บไซต์ทางสื่ออินเทอร์เน็ตโจมตีรัฐบาลทหารเมียนมา ก็จะส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทย-เมียนมาด้วยเช่นกัน

3. ผลกระทบด้านการทหาร การปฏิบัติการกิจในการลาดตระเวนและช่วยเหลือผู้โยกย้ายถิ่นฐานในทะเลอันดามัน รวมทั้งพื้นที่บนฝั่ง โดยกำลังจากเหล่าทัพต่าง ๆ โดยเฉพาะกองทัพอากาศที่ต้องจัดกำลังออกค้นหาและช่วยเหลือผู้โยกย้ายถิ่นฐาน วางกำลังทางเรือในพื้นที่ซึ่งเป็นเส้นทางที่ผู้โยกย้ายถิ่นฐานใช้ และต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง ส่งผลกระทบต่อการใช้กำลังสำหรับการปฏิบัติการกิจในส่วนอื่น ๆ นอกจากนั้นการใช้กำลังทางเรือในลักษณะดังกล่าวยังทำให้เกิดค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติการและการซ่อมบำรุงที่สูงมาก การปฏิบัติการอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานาน ๆ ทำให้ยุทธโศภณณ์เกิดความล้าหรือ รวมถึงผลกระทบด้านงบประมาณค่าน้ำมันเชื้อเพลิงที่ได้รับการจัดสรรอย่างจำกัด ส่งผลกระทบต่อความพร้อมของกำลังทางเรือและการปฏิบัติการกิจอื่นที่ต้องปฏิบัติในพื้นที่อีกด้วย

4. ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ การโยกย้ายถิ่นฐานของชาวโรฮิงจาทำให้ขนาดโครงสร้างประชากรของประเทศไทยเปลี่ยนแปลงไป และส่งผลกระทบด้านแรงงานและอัตราการมีงานทำ แม้ว่าในด้านบวกจะทำให้มีแรงงานต่างชาติเข้ามาทดแทนแรงงานในประเทศในภาคอุตสาหกรรมและเกษตรกรรมบางประเภทที่ขาดแคลน เนื่องจากชาวโรฮิงจายินยอมทำงานที่แรงงานไทยไม่ยอมทำ แต่ในด้านลบก็ทำให้เกิดการแข่งขันของคนไทย รวมทั้งแรงงานที่เป็นคนไทยมีอำนาจต่อรองลดลงเนื่องจากนายจ้างมีทางเลือกเพิ่มขึ้น เกิดการจ้างงานที่เป็นแรงงานต่างด้าวมากกว่าแรงงาน

ไทย (พรสุข เกิดสว่าง และกฤตยา อาชวนิจกุล, 2540) เนื่องจากมีค่าจ้างถูกกว่า ซึ่งส่งผลกระทบต่อการทำงานของคนไทยในที่สุด ในขณะที่เดียวกันประเทศไทยต้องแบกรับภาระจากการดูแลผู้โยกย้ายถิ่นฐานชาวโรฮิงจาในประเทศไทย ทั้งค่าใช้จ่ายด้านสวัสดิการสังคมที่มาจากการเปลี่ยนแปลงในอัตราด้านการเกิด การเข้าเรียนของเด็กที่ติดตาม หรือเด็กเกิดใหม่ การใช้บริการรักษาพยาบาลที่เพิ่มขึ้น รวมทั้งค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นจากการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อต่าง ๆ ที่อาจเกิดจากผู้โยกย้ายถิ่นฐานเหล่านั้น ซึ่งรวมถึงการดูแลช่วยเหลือแรงงานชาวโรฮิงจาตามหลักมนุษยธรรมด้วย

5. ผลกระทบด้านสังคมจิตวิทยา ชาวโรฮิงจาส่วนใหญ่ลี้ภัยเข้ามาชายแดนในประเทศไทย โดยจำนวนหนึ่งไปจดทะเบียนเป็นแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่าเพื่อให้ได้รับการผ่อนผันให้อยู่ในประเทศไทยชั่วคราว อย่างไรก็ตาม หากในอนาคตมีการพิสูจน์และพบว่าไม่ได้มีสัญชาติพม่า เนื่องจากพม่าไม่ยอมรับว่าเป็นบุคคลสัญชาติพม่า ก็จะทำให้บุคคลเหล่านั้นต้องตกค้างเป็นผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายอยู่ในประเทศไทย โดยบุตรหลานของคนกลุ่มนี้จะเป็นเด็กไร้สัญชาติ ก่อให้เกิดปัญหาและภาระทางสังคมต่อประเทศไทยมากยิ่งขึ้น

แนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย ต่อปัญหาการโยกย้ายถิ่นฐานชาวโรฮิงจา

จากสถานการณ์การโยกย้ายถิ่นฐานในมหาสมุทรอินเดียที่มีมาอย่างต่อเนื่องยาวนานมากกว่า 10 ปี โดยยังมีชาวโรฮิงจาอีกจำนวนหลายแสนคนที่มีความต้องการจะเดินทางออกจากค่ายอพยพในเมืองค็อกซ์บาซาร์ ประเทศบังกลาเทศ และรัฐอาระกันของเมียนมา ไปยังประเทศอื่น ๆ ที่มีความเป็นอยู่ที่ดีกว่า โดยมีประเทศไทยเป็นจุดหมายแรกของการโยกย้ายถิ่นฐานดังกล่าว ซึ่งผลกระทบในด้านต่าง ๆ ที่เคยประสบอยู่ก็จะยังคงมีอยู่ต่อไป หากประเทศไทยและ

ประเทศที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ไม่ร่วมมือกันในการแก้ปัญหาให้บรรลุผลอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะการแก้ปัญหา ณ ประเทศต้นทาง หรือแหล่งที่เป็นต้นกำเนิดของปัญหา คือบังกลาเทศและเมียนมา ทั้งนี้ ในส่วนของประเทศไทยนั้นจำเป็นต้องมีการแก้ปัญหาด้วยการกำหนดมาตรการในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

มาตรการระยะสั้น

1. การบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมแก่ผู้โยกย้ายถิ่นฐานชาวโรฮิงจา เนื่องจากชาวโรฮิงจาที่โยกย้ายถิ่นฐานมักจะเดินทางมาทางทะเล โดยมีจุดหมายแรกคือชายฝั่งของประเทศไทยด้านทะเลอันดามัน ซึ่งความช่วยเหลือต่อผู้โยกย้ายจำเป็นต้องมีการรวมในจุดเดียว ในลักษณะ One Stop Service เพื่อให้เกิดความง่ายและมีความเป็นเอกภาพในการปฏิบัติ โดยการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมแก่ผู้โยกย้ายถิ่นฐาน และจัดส่งเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ เจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคง เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง เจ้าหน้าที่สาธารณสุข เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ ไปปฏิบัติงาน ณ สถานปฏิบัติการลอยน้ำ หรือสถานที่อื่น ๆ บนฝั่งที่ถูกกำหนดขึ้น โดยแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในภาพรวมสำหรับการควบคุมบังคับบัญชาเจ้าหน้าที่เหล่านั้น ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจะช่วยให้การปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับผู้โยกย้ายถิ่นฐาน โดยเฉพาะการอำนวยความสะดวกในการเดินทางไปประเทศที่ 3 กระทำได้อย่างสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น

2. การกำหนดแนวทางการปฏิบัติต่อผู้โยกย้ายถิ่นฐานที่สมควรและมีความสอดคล้องกันระหว่างผลประโยชน์ของชาติ ซึ่งได้รับผลกระทบในมิติต่าง ๆ กับกฎหมาย และข้อตกลงต่าง ๆ ระหว่างประเทศ ตลอดจนหลักการสิทธิมนุษยชนและการช่วยเหลือตามหลักมนุษยธรรม เนื่องจากการปฏิบัติต่อผู้โยกย้ายถิ่นฐานได้รับการเฝ้ามองและติดตามจากนานาประเทศ และ

องค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ทั้งนี้ นโยบายและแนวทางปฏิบัติต่อผู้โยกย้ายถิ่นฐานยังคงต้องดำรงไว้ซึ่งผลประโยชน์สูงสุดของชาติ แต่ต้องมีความสอดคล้องกับหลักกฎหมายสากลและข้อตกลงต่าง ๆ โดยเฉพาะการปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชนและการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม เพื่อสร้างภาพลักษณ์ของประเทศไทยที่ดีออกไปสู่สังคมโลก ไม่แสดงให้เห็นถึงการปฏิเสธในการให้ความช่วยเหลือต่อผู้โยกย้ายถิ่นฐานเหล่านั้น ในขณะที่เดียวกันจะต้องแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นของประเทศไทยในจุดยืนเกี่ยวกับการรับผู้โยกย้ายถิ่นฐานเหล่านั้นเข้ามาพำนักเป็นการถาวรภายในประเทศไทย ซึ่งไม่สามารถกระทำได้ด้วยข้อจำกัดต่าง ๆ ที่มีอยู่ ทั้งนี้ ยังคงต้องรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์สูงสุดของชาติ

3. การแสวงหาความร่วมมือในการปราบปรามเครือข่ายขบวนการค้ามนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับชาวโรฮิงจาให้หมดสิ้น ตั้งแต่ประเทศต้นทางคือบังกลาเทศและเมียนมา ประเทศที่เป็นทางผ่านคือไทย และประเทศปลายทางคือมาเลเซียและอินโดนีเซีย

4. การกำหนดแนวทางและรูปแบบในการเฝ้าตรวจและปฏิบัติเมื่อพบผู้โยกย้ายถิ่นฐานชาวโรฮิงจาในทะเลอันดามันให้เกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ซึ่งสามารถกระทำได้ในหลายลักษณะ อาทิ การเพิ่มการปฏิบัติด้านการข่าวเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวของผู้โยกย้ายถิ่นฐาน รวมทั้งขบวนการที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะเครือข่ายขบวนการค้ามนุษย์ การจัดตั้งสถานีเฝ้าตรวจประจำตามเกาะแก่งหรือพื้นที่ชายฝั่งที่อยู่ในเส้นทางเดินทางเรือของผู้โยกย้ายถิ่นฐาน การจัดหาเรือเนกประสงค์หรือยานไร้คนขับปฏิบัติการทดแทนเรือรบและอากาศยานที่มีขีดสมรรถนะสูง การจัดตั้งฐานปฏิบัติการลอยน้ำโดยใช้เรือขนาดใหญ่เพื่อช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและอำนวยความสะดวกแก่ผู้โยกย้ายถิ่นฐานในการเดินทางต่อไปยังประเทศที่ 3 โดยฐานปฏิบัติการดังกล่าวควรอยู่ด้านนอกสุดของพื้นที่ทางทะเลของประเทศไทย ซึ่งจะทำให้การอำนวยความสะดวกแก่

ผู้โยกย้ายถิ่นฐานกระทำได้รวดเร็วยิ่งขึ้น และขยายแนวในการป้องกันการลักลอบหลบหนีเข้าเมืองที่อาจเกิดจากขบวนการค้ามนุษย์ให้เพิ่มมากขึ้น

มาตรการระยะยาว

1. ต้องผลักดันในเวทีระหว่างประเทศเพื่อสร้างการยอมรับจากเมียนมาและบังกลาเทศให้ยอมรับชาวโรฮิงจาเป็นพลเมืองของตน ซึ่งจะทำให้บุคคลเหล่านั้นได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานในด้านต่าง ๆ ที่จะทำให้ความเป็นอยู่ดีขึ้น อันจะช่วยลดความต้องการในการหลบหนีออกนอกประเทศเพื่อแสวงหาความเป็นอยู่ที่ดีกว่าได้

2. การแสวงหาความร่วมมือจากนานาชาติในการยอมรับผู้โยกย้ายถิ่นฐานที่ยังตกค้างอยู่ในประเทศไทยเพื่อเดินทางต่อไปยังประเทศที่ 3

สรุป

ปัญหาการโยกย้ายถิ่นฐานในมหาสมุทรอินเดียของชาวโรฮิงจาก่อให้เกิดผลกระทบต่อประเทศไทยในหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะภาพลักษณ์ของประเทศไทยในสังคมโลกที่มองว่าประเทศไทยไม่จริงจังในการช่วยเหลือผู้โยกย้ายถิ่นฐานที่เดินทางผ่าน หรือเข้ามาในประเทศไทย อีกทั้งการโยกย้ายถิ่นฐานในระยะหลังที่มีขบวนการลักลอบนำพาในลักษณะของการค้ามนุษย์ ทำให้การแก้ไขปัญหามีความยุ่งยากซับซ้อนมากยิ่งขึ้น และจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือและสนับสนุนทั้งจากภายในประเทศและระหว่างประเทศในการแก้ปัญหาอย่างจริงจัง โดยเฉพาะในส่วนของประเทศไทยเองที่ต้องดำเนินการทั้งโดยลำพังและร่วมกับชาติอื่นด้วยมาตรการต่าง ๆ ทั้งระยะสั้นและระยะยาว เพื่อให้การโยกย้ายถิ่นฐานในมหาสมุทรอินเดียของชาวโรฮิงจาลงอย่างถาวร

บรรณานุกรม

การุณ อิศระชน, “โรฮิงญา ดิ้นรนสุดขอบฟ้า...เพื่อชีวิตใหม่”, National Geographic, มกราคม 2555, หน้า 86-105.

เจษฎา มีบุญลือ, พ.อ.หญิง และปิยะนุช ปิ้วบัว, ร.ท.หญิง, “ปัญหาโรฮิงยากับแนวทางการแก้ไข”. สถาบันวิจัยทางยุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก http://www.sscthailand.org/index.php?option=com_docman&view=docman&Itemid=528&lang=en, 2556.

พรสุข เกิดสว่าง และกฤตยา อาชวนิจกุล, “การละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศพม่าจากผู้ลี้ภัยสู่แรงงานข้ามชาติ” 2540

ศิววงศ์ สุขทวี. “โรฮิงญา ชีวิตภายใต้อำนาจ ชายแดนด้านตะวันตกของพม่าถึงไทย”, วารสารสังคมวิทยา มานุษยวิทยา 33 (1), มกราคม-มิถุนายน 2557 หน้า 197-222.

“พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒”, ราชกิจจานุเบกษา. ปีที่ 34, 24 กุมภาพันธ์ 2522.

“พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551”, ราชกิจจานุเบกษา. ปีที่ 63 เล่มที่ 125 ตอนที่ 29 ก, 6 กุมภาพันธ์ 2551, หน้า 28-49.

อนุสัญญาว่าด้วยสถานภาพผู้ลี้ภัย พ.ศ. 2494 (The 1951 Convention Relating to the Status of Refugees) (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.unhcr.or.th/refugee/convention>, 2548.

พิธีสารเกี่ยวกับสถานภาพผู้ลี้ภัย พ.ศ. 2510 (The 1967 Protocol Relating to the Refugee Status)(ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก: <https://www.unhcr.or.th/refugee/convention>, 2548.

“การละเมิดสิทธิมนุษยชนชาวโรฮิงญา สู่ปัญหาการโยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติข้ามชาติ”. (ออนไลน์).

เข้าถึงได้จาก: <http://www.parliament.go.th/library>. 2558.

“การป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์: วาระแห่งชาติ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.parliament.go.th/library>

“เจาะจุดกำเนิดมโรฮิงญา สู่ปัญหากลับไม่ได้ ไปไม่ถึง”. (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก <http://www.tnamcot.com/content/187634>, 2558.

“นักวิชาการรัฐศาสตร์ มอ.ปัตตานีชี้ ปัญหาโรฮิงจาเป็น สิ่งทำลายความสามารถอาเซียน องค์การระหว่างประเทศต้องเข้ามาสืบบทบาทมากขึ้น ลุ้นผลประชุมแก้ปัญหาวันที่ 29 พ.ค. นี้ “มาเลเซีย” พบหลุมศพคาดว่าเป็นโรฮิงจา 139 ศพ”. (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก: <http://psu10725.com/2558/?p=325,2558>.

“UN เผย มี 2,600 โรฮิงจาลอยลำ-เจ้ากรมกิจการพลเรือนทหารเรือย้ำ ทร. ไม่เคยโล่ง”. (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก: <http://www.innnews.co.th/shownews/show?newscode=621096>, (2558).

“ไทยรับเป็นเจ้าภาพเชิญ 15 ชาตีสร่วมประชุมการย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติในมหาสมุทรอินเดีย หวังแก้ปัญหา “โรฮิงจา”-ทลายแก๊งค้ามนุษย์ข้ามชาติ. (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก: <http://www.thaigov.go.th/index.php/en/government-th1/item/91967-91967.html>, 2558.

“ไทย” เจ้าภาพถก “โรฮิงจา” 17 ชาตีส - ร่วมแก้ พม่าอัดยูเอ็นแทรกแซง ปท.”. (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก: <http://www.thairath.co.th/content/502003>, 2558.

“ข่าวสารนิเทศ-สรุปผลการประชุมว่าด้วยการโยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติในมหาสมุทรอินเดีย. (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก: <http://www.mfa.go.th/main/th/>

media-center/14/56885, 2558.

**“กองทัพไทยตั้ง 3 เหล่าทัพตั้ง ศอ.ยธ. ร่วมปฏิบัติการ
ช่วยผู้พลพชาวโรฮิงจา”.** (ออนไลน์) เข้าถึงได้
จาก: [http://www.manager.co.th/Politics/
ViewNews.aspx?NewsID=9580000059731,](http://www.manager.co.th/Politics/ViewNews.aspx?NewsID=9580000059731)
2558.

**“กองทัพบกจัดตั้ง ศอ.ยธ.ทบ. แก้ปัญหาย้ายถิ่นฐานไม่
ปกติ”** (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก: [http://www.
tnamcot.com/content/201006](http://www.tnamcot.com/content/201006)

**“กองทัพเรือนำคณะสื่อมวลชนสังเกตการณ์การปฏิบัติ
งานของศูนย์ปฏิบัติการลาดตระเวนและช่วย
เหลือด้านมนุษยธรรมแก่ผู้โยกย้ายถิ่นฐานแบบ
ไม่ปกติในมหาสมุทรอินเดีย ที่ทัพเรือภาคที่ 3
จังหวัดภูเก็ต”.** (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก: [http://
thainews.prd.go.th/website_th/news/
print_news/TNSOC5810210010189,](http://thainews.prd.go.th/website_th/news/print_news/TNSOC5810210010189) 2558.

“ลึกแต่ไม่ลับ...เปิดรายงานหน่วยมั่นคงกรณีโรฮิงญา”
(ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก: [http://www.muslim
4peace.net/dp6/?q=node/492,](http://www.muslim4peace.net/dp6/?q=node/492) 2552. ผู้จัดการ
รายวัน, 2556